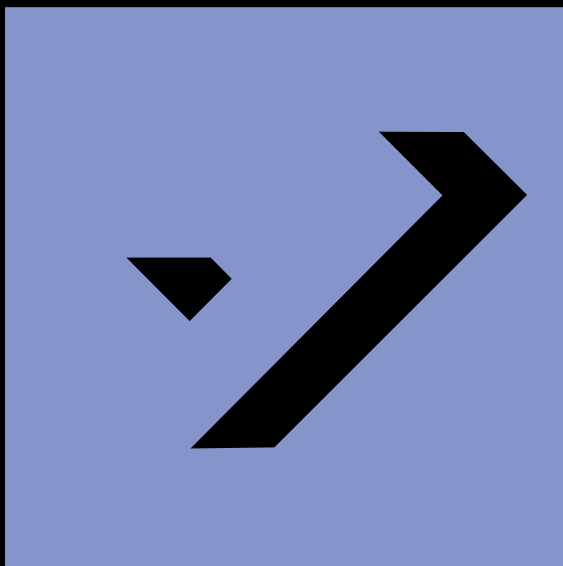

**JULKISEN
SANAN
NEUVOSTO**

JOURNALISTIN OHJEET

Vastuullista journalismia

JOURNALISTIN OHJEET

Nämä ohjeet ovat tulleet voimaan 1.10.2024.

JOHDANTO

Sananvapaus on demokraattisen yhteiskunnan perusta. Hyvä journalistinen tapa perustuu jokaisen oikeuteen vastaanottaa tietoja ja mielipiteitä.

Näiden ohjeiden tavoitteena on tukea sananvapauden vastuullista käyttämistä mediassa sekä edistää keskustelua journalistisesta työstä ja journalismin etiikasta. Totuuteen pyrkivä journalismi auttaa yleisöä muodostamaan kuvaa yhteiskunnasta ja maailmasta.

Ohjeet koskevat kaikkea journalistista työtä ja toimituksellista sisältöä kaikissa toimituksen käyttämissä julkaisukanavissa. Toimituksellisella sisällöllä tarkoitetaan toimituksen laatimaa, tilaamaa, muokkaamaa tai esille nostamaa aineistoa riippumatta esitystavasta ja siitä, miten tai millä teknologialla se on tuotettu. Päätösvallan on oltava aina toimituksella.

Tilanteita, joissa media pitää saatavilla yleisön itse julkaisemaa sisältöä, käsitellään erikseen näiden ohjeiden liitteessä.

Journalistin ohjeet on laadittu alan itsesääntelyä varten. Kuka tahansa voi kannella Julkisen sanan neuvostolle (JSN), jos arvioi itsesääntelyyn sitoutuneen median rikkoneen Journalistin ohjeita. Ohjeita rikkoneen median on julkaistava JSN:n antama huomautus. Ohjeita ei ole tarkoitettu käytettäväksi rikos- tai vahingonkorvausvastuun perusteena.

JOURNALISTIN OHJEET

Ammatillinen asema

1. Journalisti on vastuussa ennen kaikkea yleisölleen. Yleisöllä on oikeus saada tietää, mitä yhteiskunnassa tapahtuu.
2. Toimituksellista sisältöä koskevat ratkaisut on tehtävä journalistisin perustein. Tätä päätösvaltaa ei saa missään oloissa luovuttaa toimituksen ulkopuolisille.
3. Journalistilla on oikeus ja velvollisuus torjua painostus tai houkuttelu, jolla yritetään ohjata, estää tai rajoittaa tiedonvälitystä.
4. Journalisti ei saa käyttää asemaansa väärin. Hän ei esimerkiksi saa käsitellä aiheita, joihin liittyy henkilökohtaisen hyötymisen mahdollisuus tai oma kaupallinen yhteistyö, eikä vaatia tai vastaanottaa etuja, jotka voivat vaarantaa riippumattomuuden tai ammattietiikan hänen toimiessaan journalistisessa työssä.
5. Jos käsiteltävällä asialla on merkitystä medialle itselleen, konsernille, johon se kuuluu, tai sen merkittävälle omistajalle, asiayhteys on tehtävä yleisölle selväksi.
6. Journalistilla on mahdollisuus kieltäytyä tehtävistä, jotka ovat ristiriidassa lain, henkilökohtaisen vakaumuksen tai ammattietiikan kanssa.

Tietojen hankkiminen ja julkaiseminen

7. Journalistin velvollisuus on pyrkiä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen.
8. Työtä tehdessään journalistin on pääsääntöisesti ilmoitettava ammattinsa. Tiedot on pyrittävä hankkimaan avoimesti. Jos yhteiskunnallisesti merkittäviä seikkoja ei voida muutoin selvittää, journalisti saa tehdä haastatteluja ja hankkia tietoja myös tavallisuudesta poikkeavilla keinoilla.
9. Tiedot on tarkistettava mahdollisimman hyvin – myös silloin kun ne on aikaisemmin julkaistu.
10. Hyvää journalistista tapaa on noudatettava myös toisen työtä käytettäessä. Lähde on mainittava, kun käytetään toisen julkaisemia tietoja.
11. Yleisön on voitava erottaa tosiasiat mielipiteistä ja sepitteellisestä aineistosta.
12. Tietolähteisiin on suhtauduttava kriittisesti. Erityisen tärkeää se on, kun asia on kiistanalainen tai kun tietolähteellä voi olla hyötymis- tai vahingoittamistarkoitus.
13. Journalistilla on oikeus ja velvollisuus pitää tiedot luottamuksellisesti antaneen henkilöllisyys salassa siten kuin lähteen kanssa on sovittu.

Kun kyse on yhteiskunnallisesti erittäin merkittävistä tiedoista tai kun tietojen julkaisemisesta aiheutuu erittäin kielteistä julkisuutta, toimituksen on perusteltava yleisölle nimettömän lähteen käyttö lähdesuojaa vaarantamatta sekä avattava, miten nimettömän lähteen ja siltä hankittujen tietojen luotettavuus on varmistettu.

14. Uutisen saa julkaista rajallistenkin tietojen perusteella. Tällöin raportointia asioista ja tapahtumista on täydennettävä, kun uutta olennaista tietoa on saatavissa. Uutistapahtumia on pyrittävä seuraamaan loppuun saakka.
15. Otsikoilla, ingresseillä, kansi- ja kuvateksteillä, myyntijulisteilla ja muilla esittelyillä on oltava sisällössä kate.
16. Piilomainonta on torjuttava. Mainosten ja kaupallisen yhteistyön on erotuttava toimituksellisesta aineistosta yleisölle selkeällä tavalla.
17. Toimituksellisella työllä voi olla ulkopuolinen rahoittaja. Rahoittaja on tuotava esiin, mikäli se vaikuttaa aihepiirin valintaan. Journalistista sisältöä koskevat ratkaisut on aina tehtävä toimituksessa rahoittajasta riippumatta.

Haastateltavan oikeudet ja samanaikainen kuuleminen

18. Haastateltavalla on oikeus saada ennakolta tietää, onko keskustelu tarkoitettu julkaistavaksi vai ainoastaan tausta-aineistoksi ja millaisessa asiayhteydessä hänen lausumaansa käytetään. Hänelle on myös kerrottava, jos haastattelu voidaan julkaista useissa medioissa. Erityistä huolellisuutta on noudatettava, kun haastateltava on selvästi haavoittuvassa asemassa.
19. Haastateltavan pyyntöön tarkastaa lausumansa ennen julkaisemista tulee suostua, jos julkaisuai-kataulu sen mahdollistaa. Tarkastamisoikeus koskee vain haastateltavan omia lausumia, eikä sillä saa luovuttaa journalistista päätösvaltaa toimituksen ulkopuolelle.

20. Haastateltavan kieltoon julkaista lausumansa tulee suostua vain, jos olosuhteet ovat haastattelun antamisen jälkeen olennaisesti muuttuneet tai käsillä on uutta tietoa, jonka valossa julkaiseminen olisi selvästi kohtuutonta.
21. Jos selvästi tunnistettavissa olevan henkilön tai tahon toiminnasta aiotaan esittää tietoja, jotka asettavat tämän erittäin kielteiseen julkisuuteen, tälle tulee varata tilaisuus esittää oma näkemyksensä jo samassa yhteydessä.
22. Ellei samanaikainen kuuleminen ole mahdollista, tulee erittäin kielteisen julkisuuden kohteeksi joutunutta kuulla jälkeen päin. Jos tämä ei onnistu, tulee hänen oma kannanottonsa julkaista mahdollisimman nopeasti ilman asiatomia lisäyksiä. Ellei kannanotto ole julkaisukelpoinen, tulee sen korjaamisesta neuvotella ja pyrkiä julkaisemaan olennainen sisältö asiallisessa muodossa.

Tavanomainen kulttuurikritiikki, poliittinen, taloudellinen tai yhteiskunnallinen arviointi sekä vastaavan mielipiteen esittäminen ei kuitenkaan synnytä oikeutta kannanottoon.

Ihmisarvo, yksityisyys ja julkisuus

23. Jokaisen ihmisarvoa on kunnioitettava.
24. Etnistä alkuperää, kansallisuutta, sukupuolta, seksuaalista suuntautumista, vakaumusta, terveydentilaa, perhesuhteita tai näihin verrattavaa ominaisuutta ei saa tuoda esiin leimaavasti tai halventavasti.

- 25. Yksityiselämään kuuluvia erityisen arkaluonteisia seikkoja saa julkaista vain asianomaisen suostumuksella tai jos niillä on poikkeuksellista yhteiskunnallista merkitystä. Nämä vaatimukset koskevat myös nimeämättömiä mutta yleisesti tunnistettavia henkilöitä.
- 26. Julkisella paikalla tapahtuvaa toimintaa on yleensä lupa selostaa ja kuvata ilman asianosaisten suostumusta.
- 27. Myös käsiteltäessä julkisia tietoja on otettava huomioon yksityiselämän suoja. Kaikki julkinen ei välttämättä ole julkaistavissa uudelleen. Eri-tyistä varovaisuutta on noudatettava, kun käsitellään alaikäisiä tai selvästi haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä koskevia asioita.
- 28. Sairaus- ja kuolemantapauksista sekä onnettomuuksien ja rikosten uhreista tietoja hankittaessa ja uutisoitaessa on aina noudatettava hienotunteisuutta. Jos yleisöltä pyydetään tietoja tai materiaalia onnettomuus- tai rikospaikalta, yleisöä on ohjeistettava toimimaan turvallisuutta vaarantamatta.
- 29. Erityisen huolellinen tulee olla tilanteissa, joista uutisoiminen voi vaarantaa jonkun henkeä tai terveyttä.

Oikeudenkäynneistä ja rikoksista uutisointi

- 30. Oikeudenkäyntien sekä rikosten esitutkinnan ja syyteharkinnan aikana ei saa asiattomasti pyrkiä vaikuttamaan viranomaisten ratkaisuihin eikä ottaa ennakolta kantaa syyllisyyteen.
- 31. Kun kyse on vasta rikosepäilystä tai syytteestä, epäillyn tai syytetyn nimen, kuvan tai muiden

tunnistamiseen johtavien tietojen julkaisemisessa on käytettävä huolellista harkintaa.

- 32. Rikoksesta tuomitun nimen, kuvan tai muita tunnistetietoja saa julkaista, ellei se tuomitun asemaan tai tekoon nähden ole selvästi kohututonta. Alaikäisen tai syyntakeettomana tuomitun henkilöllisyyden paljastamisessa on oltava erityisen pidättyväinen.
- 33. Arkaluonteisen rikoksen uhrin henkilöllisyys on suojattava, ellei sillä ole poikkeuksellista yhteiskunnallista merkitystä. Erityisen arkaluonteisen rikoksen uhrin paljastavia tietoja rikoksenteijästä, syytetystä tai epäillystä ei yleensä tule julkaista.
- 34. Jos tutkintapyyynnöstä, syytteestä tai tuomiosta on julkaistu uutinen, asiaa on mahdollisuuksien mukaan seurattava loppuun saakka.

Virheen korjaus ja julkaisun jälkeiset muutokset

- 35. Olennainen asiavirhe on korjattava mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on tullut toimituksen tietoon, ja niin, että se tavoittaa yleisön mahdollisimman kattavasti. Korjaus on julkaistava kaikissa julkaisukanavissa, joissa virheellinen juttu on julkaistu tai tuotu yleisön saataville. Korjauksen yhteydessä yleisölle on kerrottava virheestä sekä miten ja milloin se on korjattu.

Korjauksen huomioarvo on suhteutettava virheen vakavuuteen. Tarvittaessa toimituksen on korjausten lisäksi julkaistava uusi juttu, jossa virheet yksilöidään.

Median on kerrottava yleisölle, miten virheistä voi ilmoittaa tai miten toimitukseen saa yhteyden.

36. Yleisölle on korjausten lisäksi kerrottava myös muista julkaistuun juttuun tehdyistä muutoksista, jotka muuttavat asiasisältöä merkittävästi.
37. Julkaistua toimituksellista sisältöä ei saa poistaa selvästi julkaisuajankohdan jälkeen kuin erityisen painavista syistä.

LIITE:

Yleisön itse julkaisema sisältö

Tämän liitteen periaatteet koskevat median toimintaa suhteessa sellaiseen yleisön tuottamaan sisältöön, jota ei pidetä toimituksellisena sisältönä.

Kun on kyse yleisön itse julkaisemasta sisällöstä, neuvosto ja sen puheenjohtaja voivat käsitellä toimituksen toimintaa median verkkosivujen, median käyttämien sosiaalisen median tilien tai muiden julkaisukanavien ylläpitäjänä. Periaatteiden velvoittavuus on yhtäläinen Journalistin ohjeiden kanssa.

- L1. Toimituksellisen sisällön ja yleisön itse julkaiseman sisällön välinen raja on pidettävä selvänä.
- L2. Toimitus vastaa yleisön itse julkaiseman sisällön seuraamisesta ja moderoinnista omilla verkkosivuillaan ja omissa sovelluksissaan. Lapsille ja nuorille suunnattua sisältöä on valvottava erityisen huolellisesti.
- L3. Yleisöllä on oltava mahdollisuus ilmoittaa toimitukselle asiattomasta sisällöstä. Toimituksen on tuotava käyttämillään julkaisukanavilla esiin, mitä kautta ilmoituksen voi tehdä. Ilmoittajan on saatava kuittaus, jos kuittausten lähettäminen on kohtuudella järjestettävissä.

L4. Toimituksen on noudatettava harkintaa siinä, millaisista aiheista se mahdollistaa yleisön kommentoinnin.

Toimituksen on viipymättä poistettava sen tietoon tulleet väkivaltaan tai syrjintään yllyttävät, vihaa lietsovat ja yksityisyyden suojaa tai ihmisarvoa loukkaavat sisällöt omilta verkkosivuiltaan ja omista sovelluksistaan.

Tällaiset toimitukselle ilmoitetut sisällöt on pyrittävä viipymättä poistamaan myös muista julkaisukanavista, mikäli se on julkaisukanavassa mahdollista.

1910

- **1916** Pressens Opinionsnämnd eli Ruotsin Julkisen sanan neuvosto aloittaa.
- **1927** Suomen Sanomalehdistön Kunnia-oikeusto perustetaan.
- **1936** Norjassa sanomalehtien liitto julkaisee kokoelman eettisiä ohjeita.
- **1957** Etikettisäännöt Suomen sanomalehtimiehille (Suomen Sanomalehtimiesten Liitto).

1960

- **1968** Julkisen sanan neuvoston perussopimus allekirjoitetaan ja hyväksytään uudet Lehtimiehen ohjeet. (SSL).
- **1976** Lehtimiehen ohjeita uusitaan (SSL).
- **1983** Lehtimiehen ohjeita uusitaan (SSL).
- **1992** Journalistin ohjeet (Suomen Journalistiliitto). Tanskassa perustetaan tiedotusvälineitä valvova neuvosto Pressenaevnet.

2000

- **2005** Journalistin ohjeet vahvistetaan ensimmäisen kerran JSN:n kannatusyhdistyksessä.
- **2011** Journalistin ohjeisiin liite ”Yleisön tuottama aineisto tiedotusvälineiden verkkosivuilla”.
- **2013** Journalistin ohjeet uudistetaan ja hyväksytään JSN:n kannatusyhdistyksessä.
- **2024** Journalistin ohjeet uudistetaan ja hyväksytään JSN:n kannatusyhdistyksessä. Ohjeiden tulkitsemisen avuksi julkaistaan soveltamisopas.

MIKÄ ON JULKISEN SANAN NEUVOSTO?

JSN ELI JULKISEN SANAN NEUVOSTO on suomalaisen median itsesääntelyelin, jonka toiminta perustuu Journalistin ohjeiden tulkintaan.

JOURNALISTIN OHJEET ovat alan eettinen ohjeisto. Muutokset ohjeisiin hyväksyy JSN:n kannatusyhdistys Jusanek.

NEUVOSTO tekee päätöksiä kanteluiden pohjalta. Neuvostoon kuuluu puheenjohtaja ja 13 jäsentä. Heistä 8 edustaa mediaa ja 5 yleisöä. Yleisön edustajaksi voi hakea kuka tahansa. Heidät valitsee neuvosto. Median edustajat valitsee Jusanek.

KANTELUN tekeminen ei maksa mitään ja sen voi tehdä JSN:n verkkosivulla (www.jsn.fi). Kuka tahansa voi kannella hyvän journalistisen tavan rikkomisesta. Jos puheenjohtaja päättää ottaa kantelun neuvoston täyden kokoonpanon käsittelyyn, siihen pyydetään päätoimittajan vastaus ja se vietään neuvoston kokoukseen ratkaistavaksi. Kanteleija saa perustellun päätöksen siinäkin tapauksessa, että kantelua ei oteta neuvoston kokoukseen, vaan se karsitaan. Päätös menee tiedoksi myös kantelun kohteena olevalle medialle.

NEUVOSTON PÄÄTÖKSET voivat olla vapauttavia tai langettavia. Hyvää journalistista tapaa rikkoen tiedotusvälineen ainoa rangaistus on se, että sen on julkaistava langettava päätös aina kokonaan verkkosivuillaan sekä tehtävä siitä uutinen kaikkiiin niihin kanaviin, joissa juttu oli julkaistu.

PUHEENJOHTAJA johtaa neuvoston työtä ja edustaa sitä julkisuudessa. Hän tekee päätösesitykset neuvostolle ja tarvittaessa selittää neuvoston päätöksiä ulospäin, mutta hänellä on kokouksissa vain yksi ääni. Puheenjohtaja päättää, mitkä kantelut otetaan neuvoston käsittelyyn ja mitkä karsitaan. Hän voi myös ratkaista kanteluja selvästi vapauttavaan päätökseen johtavissa tapauksissa. Kantelija voi hakea muutosta karsintaan ja neuvosto voi myös oma-aloitteisesti käsitellä puheenjohtajan karsiman kantelun.

KANNATUSYHDISTYS Jusanek hyväksyy Journalistin ohjeiden sisällön sekä vastaa JSN:n taloudesta ja toimii toimiston henkilökunnan työnantajana. Lisäksi Jusanek valitsee puheenjohtajan ja median edustajat neuvostoon. Kannatusyhdistykseen kuuluvat Aikakausmedia, Radiomedia, Uutismedian liitto (Paikallislehdet), Suomen Journalistiliitto (Radio- ja televisiotoimittajien liitto), Yleisradio, MTV, Sanoma Media Finland ja Kultti.

ITSESÄÄNTELYN piiriin kuuluvat lähes kaikki Suomen keskeiset tiedotusvälineet – lehdet, verkkosivut ja radio- ja tv-kanavat. JSN:n kautta järjestetty itsesääntely perustuu vapaaehtoisuuteen. Neuvosto ei ole tuomioistuin, eikä se käytä julkista valtaa.

Tarkemmat tiedot neuvoston toiminnasta löydät sivuilta www.jsn.fi.

VASTUULLISEN JOURNALISMIN MERKKI

Tämä merkki kertoo, että media kuuluu Julkisen sanan neuvoston sääntelyn piiriin. Se on vapaaehtoisesti sitoutunut noudattamaan Journalistin ohjeita. Merkkiä voivat käyttää ainoastaan JSN:n sääntelyn piiriin kuuluvat mediat.

VASTUULLISTA

JOURNALISMIA

ANSVARSFULL

JOURNALISTIK

VÁSTTOLAŠ

JOURNALISMA

UUSI SOVELTAMISOPAS

Journalistin ohjeiden soveltamisoppaan tarkoituksena on auttaa ymmärtämään ohjeiden merkitystä ja tulkintatapaa käytännössä. Se kokoaa yhteen Julkisen sanan neuvoston vuosikymmenten varrella antamat lausumat niiltä osin kuin ne vastaavat edelleen neuvoston ratkaisukäytäntöä. Lisäksi soveltamisopas perustuu neuvoston ratkaisuissaan tekemiin linjauksiin, joita avataan oppaassa sekä yleisinä periaatteina että esimerkkien kautta.

Soveltamisopas astui voimaan Journalistin ohjeiden viimeisimmän päivityksen kanssa.

Päivityksen yhteydessä Journalistin ohjeisiin uusina lisättyjen kohtien tarkoitusta ja tulkintatapaa on pyritty avaamaan ohjeiden uudistusta valmistelleen työryhmän ja Jusanekin tavoitteiden mukaisesti.

Soveltamisohjeistusta päivitetään JSN:n ratkaisulinjan tarkentuessa. Näin kaikki olennainen Journalistin ohjeita täydentävä ohjeistus löytyy ajantasaisena yhdestä paikasta.

Soveltamisopasta ylläpitää JSN:n toimisto, ja siihen tehtävät muutokset hyväksyy neuvoston kulloinenkin kokoonpano kokouksissaan.

Soveltamisopas löytyy osoitteesta www.jsn.fi.